Ч. 25 Неділя 2 (14) лютого 1897. Рік VII

Виходить у Львові що дня (крім неділь і гр. кат. сьвят) о 5-ій годині по полудни.

Редакция і **Адміністрация**: улиця Чарнецкого ч. 8.

Письма приймають ся лиш франковані.

Рукописи звертають ся лиш на окреме жадане і за зложенем оплати почтової.

Рекламациї незапечатані вільні від оплати почтової.

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додаток до „Ґазети Львівскої“.

Передплата у Львові в бюрі дневників Люд. Пльона і в ц. к. Старостах на провинциї:
на цілий рік зр. 2·40
на пів року „ 1·20
на чверть року „ —·60
місячно . . „ —·20
Поодиноке число 1 кр.

З почтовою пересилкою:
на цілий рік зр. 5·40
на пів року „ 2·70
на чверть року „ 1·35
місячно . . „ —·45
Поодиноке число 3 кр.

З руху виборчого.

Справоздане пос. Вахнянина.

Дня 10 с. м. ставав пос. Вахнянин — як доносить „Руслан“ — перед своїми правиборцями в Жовкві. На збори прибуло добре понад 300 людий зі всіх сторін: від Жовкви, Крехова, Куликова і Мостів Великих. Саля маґістрату і сусідні комнати та коритарі були битком набиті. З сьвященників руских не явив ся ніхто. Збори відкрив совітник суду жовківского і представив посла Вахнянина яко кандидата. Пос. Вахнянин забрав відтак слово і в півторагодинній річи, перериваній густими оплесками розказав зібраним про дотеперішну діяльність послів руских і свою в раді державній і соймі краєвім. Згадавши про загальну кризу хліборобства в Австриї, бесідник перейшов до того, як він і посли рускі боронили селян руских в раді державній, які шкоди наносять людям переґульовані ріки через часті повени, як тяжко бідує селянин на переднівках, як наростав податок ґрунтовий від минувшого віку, о скілько більші тягари упали на селян по т. зв. реґуляциї податку ґрунтового в 1882 р., що податок особистий проґресивний був би найсправедливійший; які найрізнороднійші тягари давлять селянина, як він в наслідок того бідує, що треба конче змінити давний закон о належитостях скарбових, іменно при спадщинах селяньских і при продажі і купні селяньских ґрунтів через селян. Бесідник пояснив відтак причини упадку хліборобства в краю нашім, розказав, як опозиция в раді держ. спиняла ухвалу законів податкового, ревізиї катастру і процедури цивільної; як неприхильно відносили ся Чехи, а ще в більшій мірі Німці до справ галицких, що бідні селяни тисячами виходять до Бразилиї в наслідок біди загальної, що довги селяньскі зросли в послідних 20 літах до нечуваної високости (з $2^1/_2$ на 53 мілїонів), що люди не мають вже звідки платити податку, бо селянин вже цілком зруйнований; що селянин галицкий не варт вже звати ся господарем, що неписьменного і непорадного селянина визискують лихварі; що селяни роздробили ґрунти свої, не в силі вже удержувати худоби; що екзекутори податкові не придержують ся закону про екзекуциї з 1886 р. а забирають людям послідну корову і постіль або одіж і т. д. Потім перейшов бесідник до огляду того всего, що зроблено в раді державній для селян. Хоч полекші в податках будуть невеликі, але будуть. Через ревізию катастру ґрунтового прийде Жовківщині опусту на 20.000, Равщині на 23.800, а Сокальщині на 18.000 зр. вже з слідуючим роком, окрім 10 кр. на кождім ґульдені податку ґрунтового, а $12^1/_2$ кр. на податку домовоклясовім. Закон о відписуваню податку на случай неврожаю поратує також селян. Процеси будуть лагодити ся скорше, справедливійше і дешевше. Сіль для ходоби (по 5 кр. за кільо), новий закон о приналежности, фонд мелїорацийний принесуть також деякий хосен дрібним господарям.

Річ пос. Вахнянина приняли зібрані з одушевленєм, а коли предсідатель завізвав селян, щоби они висказали свій суд о діяльности посла, три селяни не лише з всяким узнанєм висказали ся о діяльности свого посла, але і просили єго, щоб він і на дальше заступав їх справи в Раді державній. Речником селян був Ів. Дучеминьский з Волї висіцкої, котрий накинув ся дуже сильно на баламутів, що аж тепер пустили ся межи людий, щоби їх позискати для иньших кандидатур. „Ми не тільки дякуємо п. послови нашому за єго труди — сказав Дучеминьский — але і просимо єго, щоби нам дальше послував“. — Всї, всї просимо! — залунало в сали. В дискусиї брали участь поважний війт з Крехова Ковалишин, господар з Кунина Лосин, Балько Гриць з Мостів і другі. Збори поставили відтак кандидатуру п. Вахнянина одноголосно на посла до Ради державної. Посол перебув в сали ще через довший час і розмавляв з поодинокими селянами, приймаючи їх спеціяльні просьби.

В Дрогобичи відбуло ся в неділю — як доносить Руслан — зґромаджене правиборців з куриї V. Кандидатом поставив себе друкар Гудец із Львова, один з провідників соцiялїстично-демократичної партиї. З Теребовлї доносять, що вибір дра Ольпиньского з IV. куриї є запевнений. В Коломиї поставив окружний комітет тамошний кандидатом на посла з V. куриї дра Окупевского з IV. куриї округа Коломия-Косів-Снятин вичислюють кандидатів нотаря Лушпиньского, дра Дудикевича, Мойсу і радника Заячківского, теперішного посла до сойму. На округ Сянік-Бжозів-Ліско з IV. куриї мають кандидатувати: Едвард Ґневош, радник Яминьский, о. Калужняц-

---

20)

Послїдний з Моґіканів.

(Повість Джемса Фенімора Купера).

(Дальше)

— Що-ж Кора на то? — відозвав ся Гевард усьміхаючись весело. — Що на то поважнійша сестра? Чи має она яке оправдане на занедбане лицаря, котрий мусїв уступитись воякови?

Кора не відповіла зараз, лиш обернула ся лицем до води, як би дивила ся по гладкій площи Горікану. Коли відтак глянула знову своїми чорними очима на молодого мужчину, видко в них було вираз якоїсь глубокої муки, котра Геварда аж налякала.

— Ви чо'сь слабі, Коро! — відозвав ся він. — А ми ще собі жартували, коли Ви страдаєте.

— То нічого — відповіла лагідно. — Що я не можу дивити ся на житє з ясного боку, як отся, не перечуваюча нічого злого, весела щебетуха — додала она і сперла ся легенько, але з любовю рукою на плече своїй сестрі — то вина тому по части довший досьвід, по части же нещастє моєї вдачі. Подивіть ся доокола, майоре Ґеварде і скажіть менї, що то за вид для доньки вояка, котрого найбільше щастє єго воєнна слава?

— Анї щастя, анї слави не можуть закаламутити відносини, над котрими Менро не мае ніякої сили — відповів Гевард щиро. — Але Ваші слова пригадали менї мій власний обовязок. Спішу до Вашого хороброго батька, щоби відобрати від него прикази в справі оборони форту. Бог нехай Вас благословить на кождім кроцї, Коро — благородна Коро.

Она подала єму охотно руку, але уста єї дрожали, а личко єї що-раз більше блїдло.

— Я знаю — говорив Гевард дальше — що Ви у всякій хвили житя будете окрасою і честию свого роду. Алїсє, бувайте здорові — в голосї єго слїдно було на переміну подив і нїжність — бувайте здорові, Алїсє; незадовго побачимо ся знову — чей може серед радости побіди!

Не чекаючи вже відповіди обох дівчат, побіг Гевард до Менро'го, котрий, коли він зайшов до него, походжав по комнатї неспокійно і великими кроками.

— Я лише що хотїв по Вас посилати, майоре! — відозвав ся він до молодого чоловіка.

— Я лише що з жалем видів, як Французи привели назад яко вязня того післанця, котрого я так дуже припоручав. Чей нема причини сумнївати ся о єго вірности?

— Вірність „довгої рушници“ знана менї аж надто добре і висша понад всяке підозрїнє — відповів Менро — хоч сим разом не мав щастя. Монкальм зловив єго і з лицемірною чемностию свого народу прислав менї єго назад, бо піби то „знає, як дуже я єго цїню“.

— А що-ж з ґенералом Віббом і єго помочию?

— О, Ви за надто нетерпеливі, майоре! Не хочете людам дати часу до маршу! — сказав старий вояк і усьміхнув ся гірко.

— Отже ідуть? Чи Соколине Око казав, що ідуть?

— Сказав менї лиш о якімсь листї — Монкальм єго відобрав, а як би в нїм було щось злого, то чемний Француз був би менї єго певно передав.

— То лиш післанця прпслав, а лист задержав?

— Та-ж задержав.

— А що-ж каже наш післанець? Він же чей має і уши і очи тай язик. Що-ж він Вам устно сказав?

— Ой майоре, у него єсть певно здоровий, природний розум, але то все, що він може сказати лише ось що: над берегами Гудзона єсть, що правда, форт Єго Величества, котрий називає ся „Едвард“, та й повно в нїм войска, як пристало на таку кріпость.

— Але чи не бачив він яких познак — яких приготовлень, що они поспішать нам на поміч?

— Гм, бувають паради, рано і вечером — та й вправи сліпими патронами, і....

Тут урвав він свою іронїчну бесїду та призадумавшись говорив дальше поважним тоном:

— Коби я знав, що в тім листї написано!

— Треба рішити ся, і то борзо — перебив єму Гевард. — Годї менї з тим таїти ся, ґенерале, що табор ледви чи ще дасть ся довше держати, а на жаль і з фортом не лїпше — половина наших пушок попукала!

— Та й не могло бути инакше! Деякі треба було із ставу витягати, другі ржавіли в отсих лїсах, ще від того часу, коли сей край відкрито, а прочі таки не були зроблені до поважної війни, що найбільше хиба лиш на „окрасу“ для якогось корабля, що має другі

кий і о. Ринявець. В Сянції були 2 лютого рускі виборчі збори, на котрих ухвалено порозуміти ся з польским сторонництвом людовим в сей спосіб, щоби в куриї IV. і V. поставити одного Поляка і одного Русина. Минувшого тиждня ставав перед своїми виборцями др. Л. Пініньский в Скалаті і Збаражи, щоби здати справоздане з своєї посольскої діяльности. Виборці дали єму вотум довіря і поставили на ново кандидатом на посла з IV. куриї. В окрузї стрийскім буде кандидувати з IV. куриї др. Олесницкий, а з V. куриї Андрон. Могильницкий.

Новинки.

Львів дня 13-го лютого 1897.

— **Є. В. Цісар** затвердив вибір властителя більної посїлости Едм. Литиньского з Литвинова на презеса, а бар. Юл. Блажовского властителя Чермхова на заступника презеса ради повітової в Підгайцях.

— **Є. Е. п. Міністер** др. Рітнер приймав вчера перед полуднем, почавши від 10-ої години рано в бюрі кн. Намістника представленя властий і репрезентаций. Є. Ексцеленциї представили ся: духовеньство капітул греко-кат. і вірменьскої, Віцепрезидент Намістництва п. Лідль з радниками Намістництва, Віцепрезидент краєвої ради шкільної др. Мих. Бобжиньский, Є. Е. Президент висшого суду краєвого др. Алекс. Тхоржницкий з Віцепрезидентом дром Дилевским, Президентом суду краєвого дром Бавхом і старшим прокуратором п. Воронецким та Віцепрезидент краєвої дирекциї скарбу на чолї радників тої власти. Відтак представили ся п. Міністрови репрезентация міста, ректори університету і політехніки та ин. По представленях уділяв п. Міністер приватних авдиенций.

— **Пос. Вахнянин** ставав вчера перед своїми виборцями в Сокали і зложив справу з своєї посольскої діяльности. На збори явило ся около 300 людий з усїх сторін повіта. Послови уділено вотум довіря і ухвалено поставити єго кандидатом і при теперішних виборах. Нинї стає п. Вахнянин перед виборцями в Раві рускій.

— **Комендантом твердинї** міста Перемишля на місце бл. п. ґенерала Рошковского, іменував Є. В. Цісар ґенерала Едварда Пухеру маршалка-поручника, дотеперішного команданта дивізиї краєвої оборони у Львові.

— **Самоубийство хлопця.** З Золочева доносять: Ученик III-ої ґімназияльної кляси в Золочеві, Володислав Марковский, син померлого перед роком учителя тої-ж ґімназиї, отруїв ся дня 10-го лютого с. р. заживши ціянкалї. Лїкарска поміч була безуспішна, бо хлопець не хотів приймити нїяких лїків, повторяючи: „Не варто жити на сьвітї“.

— **Злодійску шайку,** що вже від довшого часу непокоїла мешканців Львова, викрила вчера поліция. До шайки належали Вольф Шатен, Адольф Гербст, Авраам Фіш і Самуїл Шльосер, а їх спільниками, що укривали крадені товари, були Мошко Шльосер і Маркус Маль. Злодії в своїм маґазинї нагромадили тілько всїляких крадених річий, що з того можна би легко отворити великий склеп і прибрати цїлий дім, почавши від занавіс аж до годинників. Всї крадені річи зложено відтак в поліциї.

— **Розпука матери.** Між пристанком зелїзничим Підбірці і Борщевичі кинула ся в середу під колеса пополудневого курierского поїзду, що ішов зі Львова до Підволочиск, молода ще женщина, жидівка і погибла на місци. Причиною того страшного поступку мав бути жаль по утратї дитини.

— **Страшна пригода.** Одна сибірска ґазета доносить з Іркутска, що перед кількома днями утїкло підчас транспорту 15 політичних переступників (нігілїстів), а між ними і дві жінки. В степу захопила їх сибірска метелиця і всї погибли в часї страшної бурі. Вислані за ними козаки найшли 12 трупів, замерзлих в снїгу. Трех бракувало і тих очевидно пожерли вовки. Межи погибшими був один адвокат, двох університетских студентів і молодий ґраф З., сестрінець одного високого російского достойника.

— **Старенький студент.** В Варшаві ходить на медичні виклади Рох Борисик, уроджений в р. 1822. Ґімназию скінчив ще в р. 1847, а потім був 10 лїт приватним учителем, бо не мав гроший на укінчене наук. Відтак зачав студиювати медицину в Варшаві, але пішов до польского повстаня і дістав ся за кару на Сибір. На підставі манїфесту з р. 1895 вернув назад до Варшави, виробив собі дозвіл кінчити університет і вже поздавав теоретичні іспити, остає ся єму ще практичний. Є він певне найстаршим студентом в Европі, бо має тепер 75 лїт.

— **В справі вирізаних в Бразилиї Русинів** надходять ще такі вісти: Коли бразилїйске правительство довідало ся о тій різни, вислало зараз на місце катастрофи офіцира поліциї з вояками для охорони кольоністів перед можливими дальшими нападами і похороненя погибших. Похорон відбув ся дня 11 грудня під войсковою ескортою, зложеною з 70 людий. Відтак той віддїл ударив на укритих в близьких лїсах дикунів, що готовили ся до нового нападу і розігнав їх. Австро-угорский віцеконсуль з огляду на то, що убитими кольоністами були австрийскі піддані, удав ся до бразилїйского правительства з просьбою о поясненє, що оно гадає зробити, щоби на будуче не допустити до таких нападів. Правительство відповіло, що вже поробило потрібні зарядженя і визначило для охорони кольонії віддїл поліцайних, котрих лїпше можна уживати против диких Індиян як войска. Они мають безнастанно перешукувати лїси і проганяти диких, коли на них наткнуть ся. Ботокиди вже й перше нападали на кольоністів, але такої страшної різнї ще нїколи не виправили. Они по найбільшій части в часї неприсутности мужчин закрадали ся до хат і забирали начинє зелїзне, але коли появили ся кольоністи, они утїкали. Ботокуди бушують по лїсах в державі Санта Катаріна на полудне від Парани і в самій Паранї. Для осьвіти і поступу они цїлком неприступні і їх уважають за найбільше люте і небезпечне індиянське племя.

— **Адміністрацийна осторожність.** Джума, що мечем Дамокля повисла над Африкою а властиво над єї всхідною частию, повинна би склонювати тамошні власти до зарядження средств осторожности. Аби лиш не було так, як підчас останної холери в Єгипті, коли тє сподівана зараза не застала нїяких приготовань. З тої нагоди Univers подає анекдоту. Один француский доктор, висланий на місце пошести, спитав намістника малого місточка під Каіром, що мало 3000 мешканців: які приготовленя пороблено на случай пошести?

ловити. Чого-ж можна по таким дрантю сподївати ся?

— Наші мури сиплють ся — наші запаси кінчать ся — говорив Гевард дальше, не зважаючи на сей новий вираз обуреня — а залога зачинає вже показувати зневохоту і обаву.

— Майоре Геварде — відозвав ся ґенерал звертаючись з цїлою повагою свого віку і висшої ранґи до молодого офіцира — я хиба би на дармо служив Є. Величеству цїлої пів сотки лїт, як би не знав того всего, що Ви менї кажете, і як прикре єсть наше положенє; але мушу зважити й на то, що ми винні королеви, чести нашого оружия і собі самим. Доки ще маємо надію на поміч, доти буду боронити сего форту, а хоч би лиш камінєм з онтого озера! Лиш того нам треба, щоби ми знали, що в тім письмі написано.

— Може би я що на то порадив?

— Можете. Ґенерал просив мене, щоби я з ним особисто зійшов ся, але я уважаю, що буде розумнїйше не дуже пильно єго слухати, і я волїв би, щоби Ви мене заступили.

Гевард пристав охотно на то, щоби заступити старого ґенерала і зажадав від него докладного поученя, а відтак попращав ся з своїм командантом і незадовго по тім вийшов з форту випадовою брамою, підчас коли мала біла хоругов оповіщала єго торжественний уряд.

Перший француский офіцир приняв єго зі звичайними формальностями і повів єго відтак безпроволочно до намету славного вояка, котрий проводив француского армією.

Неприятельский ґенерал приняв молодого посла в окруженю своїх офіцирів і кількох чорних начальників, котрі з борцями всїляких своїх племен вирушили разом з ним на війну.

Гевард пристанув мимоволї, коли в громадці сих послїдних пізнав хитре лице зрадника Маґви, котрий зовсїм спокійно і сьміло дивив ся єму в очи. В першій хвили такої несподїванки молодий мужчина аж тихцем щось сказав, але відтак стямив ся борзо і не зважав вже більше на нїкого, лиш на ґенерала, котрий підійшов кілька кроків до него.

Під ту пору стояв маркі [1]) Монкальм на висоті свого щастя і був в найкрасшім розвою своєї мужеской сили. Але й в сїм завиднім положеню був він ввічливий і так само славний із своєї чемности, як і з тої военної відважности, котра в два роки опісля спонукала єго наложити житєм на рівнинї коло Абрагаму.

Гевардове око, котре як-раз відвернуло ся від лиця Маґви, спочило з приємностию на усьміхнених дружелюбних чертах і хороших рухах француского ґенерала.

— Хоч я був би гордий з того, коли-б міг був повитати Вашого команданта в єго власній особі — відозвав ся Монкальм, коли зайшов з Гевардом до внутрішного віддїлу намету — то все-таки я щасливий, що можу пізнати так достойного заступника.

Гевард подякував за ту чемність склонивши ся мовчки.

— Ваш командант — говорив Монкальм дальше — чоловік хоробрий і годить ся як-раз на такого, що готов відперти напад. Але майоре, чи не пора би, щоби більше відозвала ся людяність як відвага? Я уважаю за річ неможливу, щоби Ваш форт міг ще держати ся — шкода надармо кров проливати! — Знаєте нашу силу?

— Знаємо єї, але й знаємо також і наш обовязок яко вірні піддані Єго Величества.

— Коли гадаєте, що ще не пора послухати людяности — сказав на то ґенерал усьміхаючись — то чей не забудете на правила ґалянтериї [2]). Я чув, що в кріпости суть доньки команданта.

[1]) Француский титул шляхотский, відповідаючий титулови барона в нашій монархії. Слово се пише ся: Marquis а читає ся „Маркі“. У Франциї значить „ґраф“ більше як „маркі“, але в Італії, Анґлії і Іспанії значить знов „маркі“ більше як ґраф.

[2]) Чемність і услужливість супроти женщин.

— Так єсть, ґенерале, але они не то не ослабляють нашої енерґії, а противно, ті дївчата дають ще нам примір рідкої відваги і чудної сили духа. Скоро би лиш потреба сьмілости, щоби відперти так знаменитого героя, як ґенерал Монкальм, то я би віддав спокійно оборону форту старшій доньцї Менро'го.

— На щастє ми не ведемо війни з „ніжним полом“ — сказав Монкальм на то трохи гордо і сухо, але й зараз став говорити знову таким самим тоном, як перед тим:

— Мабуть Вам поручено завести переговори в справі відданя кріпости, майоре?

Чи Ваша Ексцеленция уважає наш опір за так слабий, що гадаєте, що аж того би потреба?

— Ну, менї було би прикро, коли би оборона протягнула ся в такий спосіб, що роз'ярило би моїх червоних союзників — відповів на то Монкальм. — Вже й тепер дуже трудно призвичаїти їх до военного звичаю і держати в руках.

Гевард мовчав, бо аж прикро єму зробило ся, коли пригадав собі ті небезпечности, з котрих лише що не давно виратував ся і єму прийшли не гадку слабосильні безоборонні дївчата, що разом з ним пережили такі муки.

— Ті панове неаби як страшні, скоро в них закипить лютість — додав Монкальм, видячи заклопотане Геварда — і не потребую Вам того казати, як то майже річ неможлива давати їм провід, скоро їх раз возьме лютість. Ну, як, пане майоре, чи поговоримо о условях передачі?

— Я побоюю ся, що Ваша Ексцеленция помиляєте ся що-до сили форту і помічних запасів єго залоги.

— Ну, — я чейже не стою перед якоюсь правдивою кріпостию, лиш перед укріпленями з землї, котрих боронить два тисячі хоробрих людий — відповів на то ґенерал коротко, хоч чемно.

— То правда, що наші вали з землї — сказав на то майор Гевард — але они стоять

— Ексцеленциє — відповів египетский урядник — я велів викопати 3000 гробів.

Господарство, промисл, торговля, гиґієна і вихованє.

Добрі ради.

Добивайте ся як найскорше кусника хліба!

— Який стан собі вибирати і як виробляти собі становище? Возьміть собі за засаду: не вибирати такого стану, котрий здалека, на око, здає ся красний і нїби то принадний, але такий, котрий міг би для вас, для вашої вдачі, для ваших здібностий і для ваших средств матеріяльних бути найлїпший і найвідповіднїйший і в котрім би ви як найскорше могли добити ся певного кусника хліба. Кождий стан єсть однаково красний, в кождім станї можна дійти високо і добити ся певного кусника хліба; але не кождий стан дає однаково ту независимість, яка не мало причиняє ся до того, що люди дорабляють ся великих маєтків. Ану роздивіть ся так добре по всіх станах і скажіть самі, в котрих буває найбільше богатих людий? О скілько ми сьвіт знаємо і о скілько мали нагоду придивити ся й у инших народів, не лиш у нас, то можемо сказати, що найбільше богатих або бодай заживочних людий буває між тими, що або господарять на власнім ґрунтї і роблять коло землї, або котрі займають ся торговлею, промислом і ремеслом. А де найбільше бідних? Між тими, що ідуть на службу, все одно яка би она й не була. Навіть урядники, професори, учителї, сьвященики і т. п. люди, то лиш слуги хоч би й публичні, хоч би й цїсарскі. Куди таким людем рівнати ся н. пр. з добрими господарями або купцями та промисловцями або й з неодним ремісниками! Они, що правда, можуть нераз мати тілько гроша, що можуть собі хоч скупенько але досить вигідно і безпечно жити; але все-таки не можуть они так доробляти ся маєтків, як люди в инших станах. От н. пр. таке: був купець, котрий за двапайцять лїт доробив ся такого маєтку, що купив собі село. А котрий урядник, професор або сьвященик докаже тої штуки хоч би за два, три, ба й чотири рази тілько лїт? А чому то так? Бо всї люди, що ідуть на службу, мають лиш один спосіб заробкованя — свою службу і суть люди зависимі, не можуть майже нїколи ще й иншим способом заробкувати, хоч би й хотїли. В кождім иншім, независимім станї можна заробкувати як найлїпше, на всї боки, а крім того має ся ще й то вдоволене, що не єсть ся нїчиїм слугою, що єсть ся паном своєї волї свого часу, словом чоловіком независимим від нїкого. А в кождім станї можна виробити собі дуже високе і поважне становище, своїм честним характером, своєю ретельностию, своїм розумом і чемним поведенєм, своїм образованєм. Навіть не потреба на то великих шкіл, щоби виробити собі таке становище в своїм станї, бо і при малих школах можна нинї доповнити собі всїляке знанє, якого кому не стає, за помочию книжок при добрій волї і охотї. Як би так нам нинї прийшло ся вибирати якийсь стан, то ми би вибирали лиш якийсь независимий. Ба — скаже хтось — я би вибрав стан хлїборобский, господарский, та що-ж коли не маю ґрунту?! Коли так, то видко, що у тебе мало розуму, коли хочеш бути тим, чим не можеш. — То хиба йти менї на службу? — І то добре; лиш диви ся, щоби она дала тобі кусень певного хлїба, або щоби ти з неї став колись власним паном. — А коли, бо я дуже не люблю служити. — Ну, то вибирай що небудь иншого, лиш чим скорше бо лїта минають і не будеш мати що на старість їсти та ще й підеш попід чужі плоти.

— Як і чим поправляти землю в городї? Город можна заложити собі на якім небудь ґрунтї, лиш треба відтак уміти єго поправити, коли того покаже ся потреба. На скрізь глинистий і неурожайний ґрунт поправляє ся тим способом, що перепалює ся глину. Копає ся глину і сипле ся в два боки на 60 до 80 центиметрів високо; поміж ті купи кладе ся ріще, прикладає зверха викопану глину і підпалює ся єго. Місця, де показує ся зверха поломінь, ще присипає ся глиною. Перепалену глину розтовкає ся на порох, перекопує ся відтак єї з прочою землею, додає ся вапна і гноїть ся добре. Глинковату (не глинисту) землю поправляє ся негашеним вапном. На купу землї дає ся третину або четвертину з неї негашеного вапна і лишає ся так щоби звітріло, відтак перемішує ся добре, додає ся ще гною і тою мішаниною навозить ся город. Таку саму службу робить ґіпсовий і вапнянний тинк зі старих домів, але єго треба потовчи на порох і змішати з гноєм. Тинк можна иноді дістати майже за дармо. Хто не має вапна і тинку, може дуже добре ужити попелу, котрий також нїчого не коштує. Дуже добрий єсть попіл з під льокомотив на зелїзницях. Хто же не може роздобути собі попелу, нехай збирає всїляке ріще, сухе галузє, терне і т. п. і палить а попелом з того поправляє землю. Де би був торф, можна і єго ужити до того. Пісковий ґрунт поправляє ся глиною, але глину треба насамперед лїтом де на обійстю висушити на сонцї, відтак розтовчи на порох, розсипати по городї і перекопати. Але ту роботу треба робити лиш в сухий день і тілько розсипати глини, кілько за один день можна перекопати, бо скоро би порох змок, не дав би ся перемішати з піском.

— Ще про бородавки у худоби. У відповідь на знак Я. Ц. в Яб. в „Переписцї зі всїми і для всїх“ прислав нам о. Л. К. ще один спосіб, яким би можна вигубити бородавки у худоби. Той пан-отець пише: „Моя корова, котра минувшої зими була кормлена бараболями, дістала під животом мягкі нарости, боводавки (пуздраки), котрих було до 20, а один великий, як кулак, і такий самий на нозї. Коли зачали ранити ся, пораджено менї мастити смальцем. Я так робив і перестали ранити ся (бо воздух не мав приступу). На весну, коли корова пішла на зелену пашу, бородавки чим раз ставали меншї, опісля почорнїли і повідпадали, так, що і слїду не остало ся. Перше давали менї жиди за ню 20 зр., а тепер за ту саму корову дають 70 зр.! Повисше подаю (з власного досьвіду) до відомости Редакциї і прошу о поміщене в „Добрих радах“, а може комусь придасть ся“. — Ми з охотою сповняємо волю, а Вп. пан-отцеви складаємо від себе щиру подяку за єго раду.

— Смаровило до ременів. Щоби всїлякого рода ремінє потрібне до звичайного ужитку було тревале, давало ся добре гнути і не перемакало, робить ся так: На 20 частий лою дає ся 3 части каляфонії, топить ся і добре мішає ся. Відтак в другім начиню розварює ся в 70 частях дошівки, 7 частий доброго, звичайного мила до праня а коли закипить, вливає ся до першої маси. Все разом заварює ся ще раз а відтак намащує ся тим ремінє добре раз і другий зі всїх боків.

на тім місци, що колись показало ся так злощасним для Діско і єго хороброї армії! Також недалеко звідси, бо лиш на кілька годин ходу стоїть значна воєнна сила, на котрої поміч можемо числити.

— Ну, воєнна сила, котрої комендант має розум і уважає, що для неї безпечнїйше поза шанцями, як на отвертім поли — запримітив французский командант.

Гевард лиш затиснув зуби, а Монкальм говорив дальше тоном, по котрім можна було спізнати, що він був тої гадки, що молодий офіцир лиш длятого до него прийшов, щоби обговорити услівя капітуляциї. Гевард знов старав ся, як міг, о то, щоби генерала наклонити до того, аби він хоч що небудь сказав, що містить ся в перехопленім письмі від ґенерала Вібба.

Але оба не могли договорити ся і Гевард попращав ся по безуспішній розмові і набрав лиш доброго враженя о талантї і поведеню неприятельского команданта, але що-до тої справи, в котрій хотів щось довідати ся, вернув так само мудрий як і був пішов.

Монкальм відвів єго чемно аж до виходу в своїм наметї, де ще раз попросив, щоби комендант форту Вільгельма Генриха визначив єму зараз стрічу на неутральнім місци межи таборами обох армій.

Відтак розійшли ся і Гевард вернув до свого форту та пішов просто до свого ґенерала.

Глава шіснайцята.

Гевард застав Менро'го в сердешній розмові з своїми обома доньками, котрі зараз на знак старенького чоловіка вийшли, скоро увійшов молодий чоловік.

Менро глянув з гордою радостию батька за обома дївчатами і повитав свого посла словами:

— Дві знамениті, благородні душечки!

— Ґенерал Менро знає мою гадку о своїх доньках не від нинї.

— То правда майоре — відповів старушок. — Ви розкрили передомною своє серце, ще кілька днїв тому назад, коли сюди прийшли, але такому старому воякови, як Менро, не яло ся балакати о весїлю та повесїльних розкошах, коли вороги короля могли би бути непрошенними гостями. Але я Вам, мій молодче, Геварде, зробив кривду і готов Вас нинї послухати, коли маєте що сказати.

— Я щасливий з того, ґенерале! Але моя вість від Монкальма....

Лишіть до чорта того Француза і цїлу єго зволоч! — крикнув старий вояк, чогось дуже невдоволений. — Ще він не паном у „Вільгельмі Генриху“ та й не буде ним, скоро Вібб покаже ся таким чоловіком, яким повинен бути. Нї, паноньку! Ще ми, слава Богу, не в такій бідї, щоби Менро не мав часу зробити лад в своїх власних справах родинних. Ваша мати була однїсенькою дитиною мого найдорожшого приятеля з молодих лїт і длятого послухаю того, що Вам лежить на серци, а хоч би перед фортом станули і всї Людвикові лицарі з цїлої Франциї та домагали ся, щоби їх впустити.

— Ви, пане, знаєте, що моя честилюбивість посунула ся так далеко, що я захотїв стати Вашим сином!

— Ну, так, мій молодче, Ваші слова були досить виразні, щоби я їх зрозумів. Але позвольте, що Вас спитаю, чи Ви й супротив дївчат так ясно висказали ся?

— Ручаю ся честию, що нї! — відозвав ся Гевард. — Я би то уважав за нарушене довіря, як би був схотїв користати з мого положеня.

— Так годить ся честному чоловікови, майоре, а Кора сама....

— Кора!

— А вже-ж — Кора! Хиба-ж не мою доньку сватаєте і не о нїй говоримо?

— Ба — коли бо — у мене Алїсия на думцї — відповів з трудом змішаний Гевард.

(Дальше буде).

Телеґрами.

Відень 13 лютого. Зачувати, що Є. Вел. Цїсар виїде дня 22 с. м. на пригірок сьв. Мартина і побуде там через три недїлї.

Будапешт 13 лютого. Палата послів ухвалила знесенє малої льотериї, а заведенє клясової льотериї з днем 1 жовтня с. р.

Берлин 13 лютого. Найдост. Архікн. Отто виїхав до Штутґарту. Цїсар відводив єго аж на дворець. Пращанє було дуже сердечне.

Рим 13 лютого. Аґенция Стефанї'го доносить з Канеї: Ситуация не змінена; на цїлій Кретї анархія. В Кандиї не допустила товпа мусулманів всїдати християнам на кораблї. В Канеї спокій, бо нема християн. Довкола Канеї також спокійно.

Петербург 13 лютого. Ситуацию на Всходї уважають тут о стілько за небезпечну, що при дальших подіях Росия і Анґлїя мусїли би виступити самостійно.

Париж 13 лютого. В тутешних кругах полїтичних кажуть, що межи державами єсть повне порозуміне, щоби не допустити Грецию до конфлїкту з Туреччиною.

За редакцию відповідає: **Адам Кроховецкий**

З друкарнї В. Ловиньского під зарядом В. І. Вебера.